

FILM 59. Berlinale otvoren filmom »International« Toma Tykwer

Zakulisne političke igre s oružjem

Tykwerov »International« je režiran prilično napeto i uzbudljivo, s povremenim plesom na granici naivnosti

Zlatko VIDAČKOVIĆ

BERLIN (Od Vjesnikova izvještaja) - 59. međunarodni berlinski festival otvoren je spektakularnim američko-njemačkim akcijsko-političkim trilerom »International« njemačkoga redatelja Toma Tykwer, proslavljenog posve različitim ostvarenjima »Trči, Lola, Trči«, »Princeza i ratnik«, »Nebesa« i »Parfem«.

Film otvaranja, u kojem Clive Owen standardno i očekivano glu-

Izborom filma otvaranja i svojim intervjuima umjetnički ravnatelj Dieter Kosslick najavio je veću otvorenost Berlinale žanrovskom filmu

Prizor iz filma »International«

OTVARANJE

Wenders, Ganz, Prochnow

Otvaranje je osim članova žirija na čelu s Tildom Swinton i ekipe »Internationala« na Berlinale privuklo pretežno njemačke filmske zvijezde, među kojima pažnju medija najviše privlače one s međunarodnim statusom i karijerom kao što su kulturni redatelj Wim Wenders i glumci Bruno Ganz (najpoznatiji po glavnoj ulozi u filmu »Hitler, konačni pad«), Jürgen Prochnow i mladi Til Schweiger.

Spektakularni prostori

Sve se događa na najspektakularnijim mogućim mjestima, od

doeuropskih financijera, bliskostičnih vlada, afričkih revolucionarnih pokreta i zapadnih tajnih služba.

Rat zbog profita

U tome zatvorenom krugu svatko je potreban drugomu, bez novih ratnih sukoba nema profita od proizvodnje i prodaje oružja, a organizacije poput Ujedinjenih naroda služe samo za ispiranje savjesti.

U solidnoj međunarodnoj glumačkoj ekipi opet je oduševio Armin Mueller Stahl, koji je svoj poznati minimalistički stil glume doveo do vrhunca. On komunicira s gledateljem preko svojih očiju, najčešće ne pomičući ni jedan mišić na svome licu. Film je režiran prilično napeto i uzbudljivo, s povremenim plesom na granici naivnosti.

Izborom filma otvaranja i svojim intervjuima umjetnički ravnatelj Dieter Kosslick najavio je veću otvorenost Berlinale žanrovskom filmu i postupno oduševljenje od gomilanja olovno teških obiteljskih i političkih drama koje su godinama bile zaštitni znak ovoga festivala.

No, sud o razmjerima i uspješnosti toga zaokreta moći će se izreći tek na kraju Festivala, koji će se dodjelom Zlatnog medvjeda zaključiti u nedjelju, 15. veljače.

Guggenheimova muzeja u New Yorku, koji će biti gotovo demoliran u žestokom okršaju (njegova prepoznatljiva unutrašnjost besprijekorno je kreirana u staroj istočno-njemačkoj tvornici lokomotiva »Karl Marx«), preko Berlina, Milana i Istanbula do zadivljujuće stakleno-metalno konstrukcije moćne luksemburške banke.

Tom Tykwer već je svojim prethodnim filmom »Parfem«, najsuku-

pljim europskim ostvarenjem u povijesti, pokazao sklonost spektakularnosti, no sada se uspješno prepoznatljiva unutrašnjost besprijekorno je kreirana u staroj istočno-njemačkoj tvornici lokomotiva »Karl Marx«), preko Berlina, Milana i Istanbula do zadivljujuće stakleno-metalno konstrukcije moćne luksemburške banke.

Tom Tykwer već je svojim prethodnim filmom »Parfem«, najsuku-

DAROVNICA Ostavština obitelji Cvjetičanin-Klepač predana Muzeju grada Zagreba

Blistave karijere umjetničkog para

Marina Würth Klepač predala na čuvanje bogatu i raznovrsnu ostavštinu svojih roditelja

Mirta ŠPOLJARIĆ

ZAGREB - Zagrebačka operetna prvakinja Ruža Cvjetičanin Klepač (1916. - 2002.) i fagoist, dirigent i pedagog Rudolf Klepač (1913. - 1994.) bili su važan dio zagrebačke kulturne povijesti. Stoga je njihova kći Marina Würth Klepač odlučila bogatu i raznovrsnu ostavštinu svojih roditelja predati na čuvanje Muzeju grada Zagreba, a javna primopredaja potpisivanjem ugovora upriličena je u četvrtak u prostorima Muzeja.

Potaknuta uspješnom multimedijском izložbom »Mister Robić i Ivo Morgen«, koju je Muzej grada Zagreba priredio 2007. godine, te željom da se ostavština njenih roditelja trajno sačuva kao kulturno dobro i predstavi javnosti, odlučila se na dar upravo toj instituciji. Izložba o Ivi Robiću upravo je na putovanju Slovenijom, a ravnatelj Muzeja grada Zagreba Vinko Ivčić izrazio je nadu da će sličan pothvat uspjeti napraviti i s ostavštinom Cvjetičanin - Klepač.

Slika kazališnoga Zagreba

Vinko Ivčić je istaknuo planove o Muzeju donacija, koji bi zahvaljujući pomoći Grada Zagreba trebao biti na lokaciji Demetrove 7, a kojim bi bili riješeni brojni upiti koji dolaze u posljednje vrijeme od strane građana Zagreba za donacijama upravo Muzeju grada Zagreba.

Ostavština obitelji Klepač izrazito je bogata. Zbirka Ruže Cvjetičanin Klepač sadržava 473 predmeta:

Umjetnički par: Ruža Cvjetičanin i Rudolf Klepač

Ruža Cvjetičanin

S primopredaje donacije: Duško Ljuština, Marina Würth Klepač i Vinko Ivčić

fotografije, kazališne i koncertne plakate i najave, programske knjižice, nota izdanja, časopise i novinske isječke, dokumente, nagrade te odjeću, modni pribor i scen-ski nakit.

Više od polovice zbirke čine fotografije, koje tematski pokrivaju

dva razdoblja kazališne karijere Ruže Cvjetičanin - u Hrvatskome narodnom kazalištu (1933.-1955.) i Zagrebačkome gradskom kazalištu Komedija (1955. - 1969.), život izvan scene - u mladenačkoj dobi i obiteljskom krugu sa suprugom Rudolfom Klepačem i djecom.

JAGODA MARTINČEVIĆ

Zlatno doba operete

Govoreći o umjetničkome paru, muzikologinja Jagoda Martinčević prisjetila se i nekih svojih iskustava, kada je kao studentica u Hrvatskome narodnom kazalištu prvi put čula Ružu Cvjetičanin Klepač i prisustvovala nevjerojatnim ovacijama publike. Bilo je to zlatno doba operetne umjetnosti u Zagrebu, naglasila je Martinčević, a danas je taj žanr, osim pojedinačnih slučajeva, gotovo potpuno nestao iz zagrebačke kulture. Za razliku od, primjerice, Beča i Budimpešte koji i danas nalaze mjesta za njegovanje toga glazbenog žanra. Martinčević je također naglasila da bi ova donacija mogla poslužiti kao temelj nekoga budućeg glazbenog muzeja, što nedostaje Zagrebu, jednako kao i primjerice kazališni muzej.

Zanimljiv materijal je klavirsko izdanje partiture Tijardovićeve »Male Floramye« na čijoj naslovnici je Ruža Cvjetičanin u raskošnom kostimu Floramye i skladaateljstva posveta umjetnici. U zbirci se nalaze i nezavršeni memoari Ruže Cvjetičanin. Ostao je rukopis na samo jedanaest stranica, ali i iz tako kratkog uvoda u primadonina sjećanja može se iščitati njezin jedini san - postati operetna pjevačica.

Praizvedba zagubljenoga koncerta

Zbirka Rudolfa Klepača sadrži 556 predmeta: fotografije, koncertne plakate, programe i programske knjižice, partiture i notna izdanja, časopise i novinske isječke, dokumente, nagrade - diplome, medalje, plakete te osobne predmete.

Zbirka dokumentira i jedan doista poseban trenutak, suvremenu praizvedbu zagubljenog koncerta za dva fagota i orkestar u B-duru Christiana Ludwiga Dietera iz 18. stoljeća, slučajno otkrivenog 1975. u knjižnici Mozarteuma u Salzburgu, gdje je Klepač od 1955. godine bio profesor, član orkestra te osnovalao i nekoliko puhačkih ansambala.

Otac i sin Klepač praizveli su djelo uz Orkestar Mozarteuma pod ravnanjem Ralfa Weikerta i uz prijenos 40 radijskih postaja na Salzburškim svećanim igrama 20. kolovoza 1975. godine. Na tome festivalu nastupio je čak dvadeset pet puta za redom.

IZLOŽBA Retrospektiva Davorina Radića u Domu HDLU u Zagrebu

»Autoportret«, 2007.

»Tragači«, 1998.

»Na šanku«, 2007.

DARKO SCHNEIDER O IZLOŽBI Ekstaza slikanja

Uzevi zajedno, ti čuvari: zmajevi, grifoni i bazilisci, sfinge sa ženskim grudima, krilatavi lavovi, kerberi, minotauri, kentauri i himere potječu iz mitologije i, mogli bismo kazati, iz nadrealizma. Sva ta goltinja alegorička i historička, genre scene i autoportreti, mrtve prirode i živi ljudi... Strast slikanja vodi porijeklo od Corintha. Ukupnost uključuje opažanje, primanje prošloga, i što je u svemu stvarno? Lovis Corinth i lanac dvojnika koji se međusobno odriču i potvrđuju... Model i udvojenost pritom su nevažni, važna je ekstaza slikanja. Na crti Willema de Kooninga, Georga Baselitza, Anselma Kiefera, Luciana Freuda... Beskorisno je raspravljanje o raz-

vojnom pripadanju ili kronologijskom slijedu, slike su najvjerodostojnija stvarnost po sebi. Jer na djelu je paradoks, obrat s povratnim učinkom modernosti, jer slike su iscrpile svoju virtualnu i tvarnu mogućnost, raspale su se na dijelove. Kabinet čudesa hiperrealizma i domišljatost minimalizma. Napukli poklopac sarkofaga bit će otpremljen u zagrebačku radionicu za kamenoplastiku HZR-a na restauraciju, dok će se sanduk obnoviti na mjestu na kojem se trenutno nalazi, u lapida-

Slikanje kao imperativ sudbine

Zagreb koji danas ima malo svojih pisaca, upravo je u Radiću našao prijatelja koji će realistički ovjekovječiti njegove ulice i trgove

Marina TENŽERA

Slikanje i slikanje po svaku cijenu - moglo bi se reći za životni credo Davorina Radića čija se retrospektivna izložba održava u velikom kružnom prstenu Doma hrvatskih likovnih umjetnika u Zagrebu.

Nevjerojatna količina radova, nastala u zadnjih desetak godina, kakvom se može podičiti malo koji hrvatski slikar, a napose tematski raspon djela koja obuhvaćaju i mitološke teme, scene sa zagrebačkih ulica i iz kafića, autoportrete, portrete, aktove, fantazmagorije i nadrealne snovitve prizore, mrtve prirode, apstraktne studije, akvarele i skice - otkrivaju umjetnika

Pozornost privlače vizije bliske američkim fantastičarima koji opisuju hladnoću postapokaliptičkog svijeta

koji se nije ustručavao okušati ne samo u srazu s povijesče, već i u posve različitim rukopisima, eksperimentirajući u širokom luku.

Odjeci starih majstora

U vremenu posrnule likovne prakse kada već i najznačajnije svjetske izložbe od Venecije do Kasselja pokazuju svu slabost goleme svjetske produkcije svedene često na postmodernističke reciklaže, citate i dosjetke, ukoliko kakofoniji svega i svačega, simpatično je vidjeti čovjeka koji se klanja starijim majstorima u tolikoj mjeri da slijedi njihov rukopis.

Odjeke u Radićevu slikarstvu stoga

će naći i talijanski cinquecento, Rembrandt, Velasquez, Lovis Corinth, njemački impresionizam i ekspresionizam (Max Slevogt), Oskar Kokoschka i Willi Sitte i Manfred Bluth, što samo u najnovijoj izložbi registrira i iščitava likovni kritik Nikola Albanec.

Osim Corintha, svakako je presudno, slikanu u žestokim udarima kista, ispisuje svu dramu svoga života.

dan utjecaj Kokoschke, čija nervoza odjekuje u velikom broju Radićevih slika. Među najboljima svakako su akvareli sa ženskim aktivima i mitološkim prizorima (o kojima je knjigu svojedobno napisao Vjesnikov likovni kritičar Josip Skunca), a napose autoportreti u kojima Radić postiče punu snagu introspekcije, te na vlastitu licu, slikanu u žestokim udarima kista, ispisuje svu dramu svoga života.

Kozmička fantastika

Među portretima izdvaža se »Žorž«, vitka muška figura s violončelom nalik na kakva bečkoga dendija puna sjete. Ona tjeskoba i slutnja koju će razviti na pejzažima (»Kostajnica«, »Kavrlja«) eksplodirat će u kozmičkoj fantastici (»Parsifal«, »Čuvari«, »Gorske vode«, »Priroda mrtva«, »Bez naziva«, »Ostaci«) - čudnim vizijama napuštenog svijeta koji nastavaju neobičnim oblicima i bojama. Riječ je o osobitim vizijama bliskim literarnim američkim fantastičarima koji opisuju hladnoću postapokaliptičkog svijeta.

Zagreb koji, na žalost, danas ima malo svojih pisaca kao što bijahu Matoš, Šenoa i Zagorka, upravo je u Radiću našao prijatelja koji će realistički ovjekovječiti svakodnevnu ulicu i trgova (»Zagreb«, »Na šanku«, »Franck«, »Kafić Europa«, »Cvjetni trg«). Među bolje radove mogu se ubrojiti i apstraktna djela (»Bez naziva«), dok mitološki prizori (»Leda s labudom«, »Vitez i ptica«, »Mladi Zeus«...) imaju preteranost u bojama i količinama likovnih i u slikar ne postiče snagu kao u prvotnim, pogotovu autoportretima.

Svakako, zanimljivo će biti vidjeti kako će se dalje razvijati Radićev opus jer je riječ o slikaru koji živi svoju sudbinu kao imperativ.

»Žorž«, 2001.

ARHEOLOGJA Otvoren kameni sarkofag iz 4. ili 5. stoljeća

Pokojnik je bio važna osoba

RLJEKA - Ispred lapidarija riječkoga Pomorskog i povijesnog muzeja hrvatskoga Primorja otvoren je kameni sarkofag iz 4. ili 5. stoljeća, koji su arheolozi pronašli sredinom siječnja ove godine u sklopu arheoloških istraživanja na lokalitetu Pul vele Crkve kod Kosoga tornja.

U unutrašnjosti sarkofaga pronađene su kosti jednoga pokojnika, bez ikakvih grobnih priloga, što je očekivano s obzirom na to da je pokojnik pokopan u vrijeme ranoga kršćanstva, kada se u pogrebnim običajima nije nisu polagali predmeti u grobove. »Bez obzira na to što nisu pronađeni grobni prilogi, sama činjenica da je pokojnik sahranjen u ovako skupoj grobnici govori nam kako je riječ o nekom važnom ili bogatom pripadniku tadašnje tatarske starijše zajednice«, kazao je voditelj zaštitnih arheoloških iskopavanja Josip Višnjić iz Hrvatskoga restoratorskog zavoda.

Napukli poklopac sarkofaga bit će otpremljen u zagrebačku radionicu za kamenoplastiku HZR-a na restauraciju, dok će se sanduk obnoviti na mjestu na kojem se trenutno nalazi, u lapida-

riju Pomorskoga i povijesnog muzeja.

Sarkofag je pronađen neposredno uz zidove građevine za koju se pretpostavlja da je bila starokršćanska bazilika i nije ukrašen bilo kakvim klesanim ornamentima, što je karakteristika obrade 4. ili 5. st. Činjenica da je neposredno vezan uz baziliku, koju, kazao je Višnjić, na osnovi višebrojnih podnih mozaika, pronađenih tijekom ovih istraživanja, možemo datirati u razdoblje 5. ili 6. stoljeća, dodatno potvrđuje takve pretpostavke. Pronađene kosti uskoro će biti poslane na laboratorijsku analizu u Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti. [Ljiljana Mamić Pandžić]

KAZALIŠTE »Sav sam popubertetio« u »Žar ptici«

Nove nade - Kerekeš i Biondić

Ana-Marija Bokor i Jan Kerekeš u predstavi »Sav sam popubertetio«

Helena BRAUT

Nova predstava u GK »Žar ptica« »Sav sam popubertetio«, nastala po popularnom romanu spisatelja Sanje Pilić, premijerno izvedena ovoga tjedna u režiji Aide Bukvić, u prvi plan je »izbacila« dvoje mladih glumaca, na koje možemo u budućnosti računati. Jan Kerekeš kao petnaestogodišnji Luka i Mia Biondić u ulozi vršnjakinje Mirjane predočili su dramski slojevit, no ujedno i mladenački sretno, zaigrano i poletno nevolje tipičnih adolescenata.

»Žar ptica« je, i inače, bila odskočna daska za mlade nastaje akademice, no ovoga puta je rečena podjela uspjela.

U podosta tankoj, shematski donesenog priči o pubertetliji (dramatizirala je Marijana Fumić) nastavljenih roditelja i njegovim školskim prijateljima koji pokušavaju odrasti u želji da izgledaju po kriterijima koje nalazu i modni časopisi ili da se jednostavno ponašaju »odraslo«, redateljica nije duboko ulazila u pojedine probleme, već ih je samo naznačila.

Stoga je u teatralizaciji iskoristila gotovo filmske kadrove s podosta zamravnjavanja scena zbog svojevrsnoga hiperboličnog učinka, što je komentirala sa suviše čistoga pripovijedanja, a premalo punokrvnih dijalozkih situacija.

»Sav sam popubertetio« nastoji u površnim bljeskovima složiti komadike radnje u djelomično burlesknom stilu, koja unatoč zbrzanosti ima razložno optimističan, pa i dobrodušan i niroljubiv kraj.

Uz solidnu scenu i svjetlo Ive Knezovića (funkcionalni zidovi, duhoviti bokskača vreća, šarmantna višefunkcionalna »fotelja«), suvremene kostime Mirjane Zagore i zgodnu glavu Damira Šimunovića, Bukvić je pokazala da je tražila isti zajednički jezik s glumcima. Tako su korektno uloge interpretirali Mita Smljanić (Bero) i Franka Klarić (Mihaela), te Drago Utjesanović (Weller), a nešto su slabije u performativnosti bile Natalija Dorđević (Mihaela), Ana-Marija Bokor (Mama) te ponajviše Vesna Ravešćak kao sestra Martina.